

Respons

Eritrea: Faktagrunnlag og kildekritikk

- Hvordan påvirker kildesituasjonen kunnskapen vår om reaksjoner mot hjemvendte eritreere og konklusjonene man kan trekke?

Kildesituasjonen

Det er vanskelig å finne fakta om en rekke ulike samfunnsforhold i Eritrea: fengsler og forvaringssteder, nasjonaltjenesten og risikoen for reaksjoner ved unndragelse eller desertering fra tjenesten. Myndighetene offentliggjør verken informasjon om fengselsforhold, om forhold i nasjonaltjenesten eller antallet vernepliktige i tjeneste. De gir heller ikke mulighet for uavhengig – og fri – observasjon av situasjonen til hjemvendte desertører og tjeneste-unndragere. Det finnes ingen uavhengige grasrotorganisasjoner eller (fri) presse som kan påvirke myndighetene – og befolkningen – eller rapportere om kritikkverdige forhold.

Størstedelen av informasjonen som gjengis i rapporter fra ulike internasjonale organisasjoner, stammer derfor fra uttalelser fra eritreere som har forlatt landet (Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea 2015; 2016; Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea 2018). På den andre siden er mye av informasjonen som deles i Eritrea, anekdotisk andrehåndsinformasjon formidlet via representanter for det internasjonale miljøet, selv om Landinfo også har lokale eritreiske førstehåndskilder.

Majoriteten av kildene Landinfo har møtt gjennom årene, er dessuten etter eget ønske anonyme.¹ Det gjelder både internasjonale representanter og lokale kilder. Ulempen med anonyme kilder er at leserne ikke kan etterprøve om kilden og informasjonen er pålitelig. Men i enkelte land, inkludert Eritrea, vil knapt nok noen uttale seg dersom identiteten deres synliggjøres fordi de frykter represalier fra myndighetene, eller at arbeidet deres blir vanskeliggjort. Dette inntrykket ble også bekreftet i løpet av Landinfos siste opphold i februar

¹ Landinfo har vært i Eritrea seks ganger i løpet av de siste seks årene, hvorav en reise også omfattet informasjonsinnhenting i Khartoum og Kassala i Sudan (utlendingsforvaltningen var dessuten på tjenestereise i Eritrea i 1999 og 2003). Den siste reisen til Eritrea ble gjennomført i februar/mars 2017. Vi har på disse reisene møtt representanter for myndighetene, det diplomatiske miljøet og lokale og internasjonale organisasjoner i Asmara, lokale ressurspersoner og «vanlige» folk. I november 2018 var Landinfo i Etiopia og intervjuet blant annet 21 eritreiske flyktninger, hvorav majoriteten hadde ankommet etter september 2018.

2017. Likevel er enkelte lokale samtalepartnere ikke redde for å samtale med oss i det offentlige rom om sensitive temaer.²

Andre problem som Landinfo opplever i Eritrea, er trolig «rundløyper»³: Én kilde refererer til en annen kilde, som i sin tur refererer tilbake til den første kilden, og falske bekreftelser: To kilder sier det samme og bekrefter tilsynelatende et saksforhold, mens de i virkeligheten refererer til én og samme kilde (Landinfo 2015, s. 5). Landinfo opplevde dette senest under oppholdet i Asmara i februar/mars 2017. Dette skjer fordi det internasjonale miljøet er lite, og ingen av disse kildene er helt uavhengige av hverandre. Men de legger heller ikke skjul på at størstedelen av informasjonen de formidler, ikke er faktabasert, men synspunkter og til dels spekulasjoner, basert på den informasjonen de har tilegnet seg fra eget miljø og lokale kjenninger.

Det er også viktig å merke seg at heller ikke journalistene som de siste par årene har fått innreise til Eritrea, fritt velger sine intervjuobjekter. Partiskhet og politisering av debatten, både i og utenfor regionen, kan også bidra til at analysene og vurderingene som deles, ikke nødvendigvis er pålitelige. Språkbruken og fordømmelsen av det eritreiske regimet i ulike rapporter spiller også på følelser selv om kjensgjerningene kan være mer usikre. Regimevennlige støtteerklæringer er likeledes ofte unyanserte. En del av vurderingene og beskrivelsene bærer dermed preg av ensidighet og manglende kritisk vurdering.

For å få et noe bredere informasjonsgrunnlag, intervjuet Landinfo et tyvetall eritreiske flyktninger i Addis Abeba i november 2018. De fleste hevdet at de hadde ankommet Etiopia etter åpningen av grensen i midten av september 2018, og at de hadde passert via én av de tre grenseovergangene uten problemer. Majoriteten av dem var menn fra 20 til 35 år. Flertallet hevdet at de hadde unndratt seg siviltjeneste eller desertert fra militærtjeneste, og at de tidligere hadde blitt pågrepet en eller flere ganger i forbindelse med ulovlig grensepassering.

Deres beretninger og erfaringer samsvarer med den mer anekdotiske informasjonen Landinfo har fått i løpet av de senere årene fra lokale og internasjonale kilder i Eritrea. Straffereaksjonene varierer fra et par måneder til ett års forvaring, før tilbakesendelse til tjeneste. Det er dessuten verdt å merke seg at denne informasjonen langt på vei samsvarer med hva eritreiske asylsøkere i Norge forteller.⁴

Man kan hevde at erfaringsgrunnlaget er spinkelt, men straffereaksjonene mot desertører og unndragere de senere årene er trolig mer nyanserte og mindre dramatiske enn hva beskrivelsene fra enkelte observatører skulle tilsi.

Kunnskap om reaksjoner mot hjemvendte desertører og personer som unndrar seg nasjonaltjeneste

Den faktabaserte kunnskapen *er* begrenset, og verken internasjonale representanter i Eritrea eller lokale eritreiske kilder stikker under stol at menneskerettighetsbrudd forekommer. Men

² Men fordi man frykter overvåking og informanter, vil ingen våge å utbasunere kritikk av myndighetene i det offentlige rom.

³ Det samme gjelder mye av informasjonen som utarbeides og publiseres av ulike internasjonale organisasjoner og interessegrupper.

⁴ Informasjon fra Utlendingsdirektoratets asylavdeling.

man understreker at omfanget ikke kan kvantifiseres, og det er også vanskelig å fastslå hvor systematiske overgrepene er (diplomatkilde (D), samtale i Asmara 28. januar 2016; internasjonal representant (G), samtale i Asmara 28. januar 2016; diplomatkilde (H), samtale i Asmara 29. januar 2016; diplomatkilde (J), samtale i Asmara 29. januar 2016; lokal eritreisk kilde (C), samtale i Asmara 24. februar 2017; diplomatkilde (F), samtale i Asmara 27. februar 2017; diplomatkilde (J), samtale i Asmara 28. februar 2017).

Landinfo deler denne oppfatningen. Informasjonen vi har, viser at både desertører og andre som har blitt pågrepet i forbindelse med ulovlig grensepassering, har blitt fengslet uten domstolsbehandling.⁵ Soningstiden ser ut til å variere fra et par måneder til ett år, og samsvarer dermed i hovedsak med lovens bestemmelser. Etter Landinfos syn er det imidlertid ikke mulig å kategorisere eller peke ut grupper med større eller mindre sannsynlighet for enten kortvarig eller langvarig fengsling.

Soningsforhold

Beskrivelsene av forholdene i fengsler og forvaringssteder må på samme måte som annen informasjon om forhold i Eritrea, vurderes nøye. Ingen utenforstående, med unntak av en delegasjon fra høykommissæren for menneskerettigheter som besøkte landet i 2016, har hatt tilgang til eritreiske forvaringssteder på en årrekke. 2016-delegasjonen fikk tilgang til Sembelfengselet utenfor Asmara, men det er ikke offentliggjort noen rapport fra dette besøket. Rapporter fra ulike internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner omtaler soningsforholdene i eritreiske fengsler og forvaringssteder som umenneskelige. Landets informasjonsminister innrømmet i et intervju med Wall Street Journal (Stavis & Parkinson 2016) at tortur kan forekomme i enkelte fengsler, men understreker at det er ulovlig:

“Torture is not allowed. That does not mean it may not happen here and there,” said Mr. Ghebre Meskel, the information minister.

“Sometimes you will meet people who have fled here and they will have some marks. It can happen in some units,” he said. “But one has to draw a difference: It is not systematic, it’s not officially sanctioned, it’s not in the law.”.

Landinfo har også informasjon fra lokale kilder og eritreiske flyktninger (i Etiopia) om egenopplevde soningsforhold. Beskrivelsene gir et inntrykk av voktere med manglende kunnskaper om fangebehandling, streng disiplin – og slag om en ikke følger vokternes regler – manglende rettsikkerhet, dårlige sanitære forhold, overbefolkning og begrenset med mat (lokal eritreisk kilde (1), samtale i Asmara 25. mars 2017; lokal eritreisk kilde (D), samtale i Asmara 24. februar 2017; intervjuer med 21 eritreiske flyktninger i Addis Abeba 5.–6. november 2018).

Dette er beskrivelser som ikke er unike for Eritrea. Men i motsetning til i mange afrikanske land hvor soningsforholdene ofte er svært dårlige (US Department of State 2013; Sarkin 2008), har som nevnt utenforstående ikke tilgang til fengsler og forvaringssteder i Eritrea. En har derfor ikke mulighet til å dokumentere påstandene om systematiske menneskerettighetsbrudd.

⁵ Tre grenseoverganger mot Etiopia ble åpnet i midten av september 2018, og det er ikke krav om utreisetilatelse ved disse overgangene. Se forøvrig Landinfo (2018) om utreise.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Landinfo (2015, februar). *Retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3135/1/3135_1.pdf [lastet ned 2. januar 2019]
- Landinfo (2018, 19. desember). *Utreise*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/12/Eritrea-respons-Utreise-19122018.pdf> [lastet ned 2. januar 2019]
- Sarkin, J. (2008). Prisons in Africa: An Evaluation From a Human Rights Perspective. *SUR International Journal on Human Rights*, 5/9, 23–49. Tilgjengelig fra http://www.scielo.br/pdf/sur/v5n9/en_v5n9a03.pdf [lastet ned 2. januar 2019]
- Stevis, M. & Parkinson, J. (2016, 2. februar). African Dictatorship Fuels Migrant Crisis. Thousands flee isolated Eritrea to escape life of conscription and poverty *Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <https://www.wsj.com/articles/eritreans-flee-conscription-and-poverty-adding-to-the-migrant-crisis-in-europe-1445391364> [lastet ned 2. januar 2019]
- Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea (2015, 5. juni). *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf [lastet ned 2. januar 2019]
- Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea (2016, 8. juni). *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoEritrea/A_HRC_32_CRP.1_read-only.pdf [lastet ned 2. januar 2019]
- Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea (2018, 25. juni). *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*. New York: United Nations General Assembly. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_HRC_38_50.pdf? [lastet ned 2. januar 2019]
- United States Department of State (2013). *Report on International Prison Conditions*. Washington D.C.: Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/210160.pdf> [lastet ned 2. januar 2019]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde (D). Samtale i Asmara 28. januar 2016.

Respons Eritrea: Faktagrunnlag og kildekritikk

- Diplomatkilde (H). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (I). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (J). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (K). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (M). Samtale i Asmara 28. januar 2016.
- Internasjonal representant (E). Samtale i Asmara 27. januar 2016.
- Internasjonal representant (G). Samtale i Asmara 28. januar 2016.
- Internasjonal representant (C). Samtale i Asmara 27. januar 2016.
- Lokal eritreisk kilde (B). Samtale i Asmara 30. januar 2016.
- Internasjonal representant (A). Samtale i Asmara 23. februar 2017.
- Diplomatkilde (B). Samtale i Asmara 23. februar 2017.
- Diplomatkilde (F). Samtale i Asmara 27. februar 2017.
- Diplomatkilde (J). samtale i Asmara 28. februar 2017.
- Internasjonal representant (G). Samtale i Asmara 27. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (C). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (D). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (E). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (1). Samtale i Asmara 25. mars 2017.
- Lokal eritreisk kilde (2). Samtale i Asmara 26. mars 2017.
- 21 eritreiske flyktninger. Intervjuer i Addis Abeba 5.–6. november 2018.

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.